

KONSTEN ATT DELA MED SIG

Bland världens förmögna finns en tradition av att stötta konst och kultur. I New York hjälper svenskamerikanska filantropen Christine Mack unga lovande konstnärer. Men var kommer pengarna ifrån – och kan hennes modell även appliceras på Sverige?

TEXT MARCUS LUNDBLAD-JOONS FOTO CHRISTIAN HÖGSTEDT

Christine Mack i sitt hem på Upper East Side. Snart kommer flertalet av tavlorna att flyttas över till hennes stiftelse och nya galleri i Brooklyn.

STARTEN PÅ ALLT
Yayoi Kusamas Infinity-Cosmos blev grundplåten för Mack Art Foundation. Christine Mack köpte verket 2014 för 650 000 dollar och sålde det några år senare för 3 290 000 dollar.

BYGGDAMMET YR runt Christine Macks vintage-sandaler när hon sicksackar sig fram i Greenpoint, den allra nordligaste delen av Brooklyn.

Stadsdelen som historiskt setts som New Yorks polska arbetarkvarter – ”Little Poland” – hör just nu till en av New Yorks mest aggressivt gentrifierade områden.

I takt med att våningsplanen lyfts på plats på höghusen intill East River får allt fler Dollar Stores, spritbutiker och små resebyråer med fokus på Östeuropa ge plats åt sådant som riktar sig åt stadsdelens nyinflyttade. Däribland restauranger med fjällrödingförrätter, små hak som serverar ”japanska hantverksmackor”, och barer som på handskrivna svarta tavlor ute på gatan marknadsför sig med orden ”Try our house martini”. Allt serverat till priser lika skyhöga som de nya bostadshusen, redan före skatt och drinks.

Tvärtemot alla syrligt negativa artiklar som skrivits om det nya Greenpoint är Christine Mack till synes hänförd av utvecklingen.

Entusiastiskt tittar hon förbi allt nytt hon passerar – en keramikshop, en utomhusbiograf, ett kaffeställe – för att sedan i liknande tonfall utbrista: ”Wow, är inte det här coolt?”

På frågan hur hon kan vara så positiv svarar hon snabbt.

– Det ligger i New Yorks natur att förändras, och här sker en förbättring, där jag tycker att det mesta nya ändå

passar in i Brooklyns charm, det är liksom inga shopping malls direkt.

Men samtidigt medger hon att utvecklingen också har sina baksidor.

– New York har blivit för dyrt. I synnerhet om du är en ny, ung, strävande konstnär på väg upp, säger svensk-amerikanskan och påpekar att hon som konstsamlare och filantrop här har en viktig roll att spela.

Hon svänger runt ett gathörn för att sedan sakta ned framför ett av Greenpoints senast resta lägenhetshus, med Manhattans Midtown på andra sidan vattnet. Utanför byggnaden har hon placerat sin nästan fem meter höga staty av vännen Kaws, Brooklynkonstnären som blivit känd för sina jättelika Musse Pigg-inspirerade verk och som visats över hela världen, från Hongkongs hamn till en fast plats på Dohas internationella flygplats.

I samma byggnad som hon tog det första steget med sin stiftelse Mack Art Foundation lät hon i fjol upplåta markplanet till ett konstnärsresidens. Under tre månader får konstnärer från hela världen verka i ateljén och bo i en tillhörande lägenhet i samma hus. Därutöver ser Christine Mack efterhand till att presentera konstnärerna för sina kontakter inom Manhattans annars rätt slutna konstvärld. Efter vistelsen skänks också ett till två verk som skapats på plats till stiftelsen, som sedan ställs ut för att ge konstnären extra uppmärksamhet.

Men bara att arbeta i lokalen tycks väcka stort intresse, i alla fall enligt den nuvarande residenskonstnären på plats i den avlånga ateljén.

Hemmakontoret, där väggen till vänster är full av fotografier, vykort och urklipp från Christine Macks tidigare liv som först modell och sedan formgivare.

– Ibland måste jag dra ned alla rullgardiner för att kunna fokusera, för det är så många som ropar genom fönstren att de vill köpa mina tavlor, säger Melissa Ríos, en costaricanska som jobbar med vad Christine Mack kallar ”surrealistiskt måleri” och som under den senaste tiden slagit sig fram på framför allt den mexikanska marknaden.

Efter att ha nämnt att hon ser på Ríos och alla konstnärer som kommer till hennes ateljé som ”sina barn” visar Mack upp en andra lokal som hon gjort i ordning åt sin skapande 22-årige studio manager och alltiallo Joey Healy, som för tillfället experimenterar med funnen bråte.

De två ateljéerna är ändå bara början på vad Mack vill åstadkomma i området.

– Jag har så många i kö för en plats här, och listan bara växer, säger hon när hon tar hon täten mot ett industriellt område mittemellan Greenpoint och Williamsburg som New York-mäklarna kallar ”Brooklyn Elbow”.

Mack pekar mot ett gudsförgätet garage.
– Det där är mitt nästa steg, säger hon och menar att det bakom den yttre fasaden gömmer sig en tomt med en gigantisk innergård samt plats för ett

CHRISTINE MACK

Född: 1969. Växte upp med en svensk mor och en amerikansk far.

Familj: Är sedan 1998 gift med fastighetsföretagaren Richard Mack, som hon har tre vuxna söner med.

Gör: Konstsamlare och filantrop, som driver egna stiftelsen Mack Art Foundation.

Bor: I ett 1600 kvm stort townhouse på New Yorks Upper East Side, och ett hus i The Hamptons.

galleri, kaffeställe, och ett antal ytterligare ateljéer. Detta ska bli centrat för Mack Art Foundation. Med den hastighet som allt byggs i området tror hon att det kommer att stå klart redan om ett år.

Mitt i allt är hon också i full färd med att fixa det sista inför stiftelsens första vernissage ett par veckor bort: grupputställningen *These Boots Are Made For Walkin’*, som ska ske på Midtowngalleriet Room 57 Gallery.

Dessutom håller hon som vanligt familjens olika hus öppna för diverse filantropiska sammanhang: middagar, kampanjer, insamlingar.

Så sent som dagen före har hon haft en lunchbjudning vid familjens lantställe, en stor modern villa i The Hamptons, späckad med samtidskonst, designmöbler – och en minigolfbana på taket. Denna gång för den mångmiljonsäljande singer-songwritern Jewel, som nu vill slå sig in i konstvärlden med vad Mack beskriver som en ”art experience”, en hologramföreställning någonstans i gränslandet mellan musik, konst och mentalt välmående.

– Det var lite av en sista minuten-grej, men jag gillar det som Jewel gör – inte minst att hon precis ►

Tillsammans med konstnären Melissa Rios i Mack Art Foundations första residensateljé i Greenpoint.

som jag under lång tid fokuserat på ungdomars mentala hälsa.

– Efter alla år har jag också nästintill en färdig lista i huvudet att checka av inför en bjudning med catering, blom-
mor och inbjudningskort, säger hon och stannar till för en sekeund.

– Jag mår inte bra av att inte göra grejer, det är liksom så som min hjärna är, jag är ingen semestertjej, utan jag älskar att träffa folk, säger hon samtidigt som hon menar att hon också är mån om egentid.

– It's black or white for me. Inget grått.

Men kanske är hennes tempo ändå väl högt. Samma morgon har hon i all hast glömt en påse med ett par jeans och en blus i en Uber. Mellan alla samtal till kollegor och konstnärer som ska vara med på den kommande grupputställningen ringer hon om och om igen utan lycka efter bilens chaufför.

– Fan, jag vill bara ha mina brallor, säger hon för att strax därefter få ett inkommande samtal.

På displayen står det ”Richard”. Det är hennes man, som hon har tre vuxna söner med.

– Jag vill inte att det ska vara min man, jag vill att det ska vara min Uber! säger hon och skrattar.

Richard Mack är fastighetsmagnat. Han driver egna firman Mack Real Estate Group med 200 anställda och har ”net worth” som en av de vanligaste sökningarna efter sitt namn i Google.

– Men det är jag som står för alla kostnader i Mack Art Foundation. Det är jag faktiskt lite stolt över.

Just som hon ska berätta hur hon själv har råd med alla omkostnaderna byter hon tvärt samtalsämne, vilket hon gör mest hela tiden.

– Nej, nu är det väl dags för lunch?, säger hon och visar vägen mot en av Greenpoints nyare restauranger.

CHRISTINE MACK
VÄXTE upp mittemellan det svenska och det amerikanska – i 1970-talets Filippinerna. Hennes ►

KONSTFILANTROPI I SVERIGE

Artipelag

Björn Jakobson, grundare av bebisprodukt-företaget Babybjörn, lät 2012 öppna den här jättelika konsthallen, insprängd i naturen, en 30 minuters båtfärd ut i skärgården från Stockholms stadskärna. Efter att initialt ha ägts av ett bolag knutet till Jakobson och hans hustru överläts Artipelag 2022 till en egen stiftelse.

Sven-Harrys

Intill Vasaparken, innanför det Gert Wingårdh-ritade guldhuset, återfinns bygg-mästaren Sven-Harry Karlssons museum som vid sidan av sitt varierade utställnings-program står med en av Sveriges största privata samlingar av nordisk konst.

Magasin III

Har för tillfället upphört med publika ut-ställningar. Men konsthallen, en fristående kulturinstitution förverkligad av finansman-nen Robert Weil, har sedan slutet av 1980-ta-let bedrivit en banbrytande verksamhet från sina lokaler i Frihamnen, där många svenska och internationella konstnärskap har intro-ducerats till allmänheten.

Bonniers konsthall

Det privata museet skapades 2006 av Jeanette Bonnier. Det finansierades av Maria Bonnier Dahlins stiftelse, som instiftats 20 år tidigare av Bonnier själv till minne av hennes omkomna konstnärsdotter, som trots att hon dog vid 20 års ålder redan hade hunnit ställa ut med Keith Haring i New York.

Handelshögskolan, Stockholm

2023 tilldelades skolans forsknings- och innovationshubb – House of Innovation – ett historiskt stort stöd från en enskild finansör: 467 miljoner kronor, fördelat på tio år, från H&M-grundaren Erling-Perssons Stiftelse, mycket på grund av skolans arbete för att värna om konst och kultur.

amerikanska pappa jobbade som in-genjör medan hennes svenska mamma hade en tjänst på svenska ambassaden i Manilla. Trots att hennes föräldrar separerade redan innan hon föddes stannade Christine Macks mamma kvar med döttrarna i Filippinerna i sju år. Tills det var dags för henne att börja skolan. Då gick flytten till Stockholm.

Hon kunde knappt ett ord svenska, hade aldrig sett snö i hela sitt liv.

I högstadiet skickade hennes storasyster in en bild på henne till en modelltävling i *Veckorevyn*.

Att Mack på fotografiet poserade med ett Snobbengosedjur hindrade inte henne från att bli utvald som en av tio finalister, vilket innebar att hon fick komma in och plåtas av tidningen. Hon var 14 år och det var första gången som hon sminkades.

Sedermera vann hon hela tävlingen, och landade direkt ett jobb som ansik-tet utåt för en Ählénskampanj.

– Jag fick 1 500 spänn. Jag hade ald-rig haft sådana pengar. Dittills hade jag bara jobbat med att sitta barnvakt och fått liksom 20 spänn.

Efter ett flertal uppdrag i Sverige kallade modeagenturerna i Paris med så många jobb världen över att hon valde att hoppa av gymnasiet på Östra Real.

Men efter att ha levt i en resväska i ett par år kände hon att det fanns en viss tomhet i yrket, hon ville plugga vidare.

Under barndomen hade hon varje sommar besökt sin pappa som bosatt sig i New York. Med tiden hade hon tänkt att hon en dag skulle flytta dit, ”no matter what”. Och vid 17 års ålder kände hon sig redo.

Det var mitten av 1980-talet. I New York hade det sena 1970-talets boom på Wall Street och glamouren från just nedlagda Studio 54 ersatts av lågkon-junktur med såväl massarbetslöshet som hemlöshet, crack- som aidsepi-demier. Men också av en bubblande konstscen, inte minst accentuerad genom Keith Harings nyöppnade The Pop Shop i Soho, där den omhuldade

konstnären sålde t-shirtar, posters och lite vad som helst med sina unika figurer.

Under uppväxten i Stockholm hade Mack inte kommit i kontakt med så mycket mer konst än Robert Rauschen-bergs get på Moderna Museet. I New York upplevde hon att konsten hade en mer framträdande och prominent plats i stadsbilden, inte minst med den överallt närvarande gatukonsten, som nyss nämnda Harings muralmålning *Crack is wack* i Harlem.

”New York har blivit för dyrt. I synnerhet om du är en ny, ung, strävande konstnär på väg upp.”

Efter att under en tid ha fortsatt växla modelljobb (åt Thierry Mugler, H&M, *Elle*) med studier vid designsko-lan Parsons, kom det en dag när hennes modellande fick sig ett abrupt slut.

– Idealet hade ju varit det här na-turliga, next door girl, den här Cindy Crawford-tjejen, och den passade mig, minns Christine Mack. Men sedan kom grungen med modeller som Amber Valletta. Då var det definitivt över.

MER ELLER MINDRE sömlöst gick Christine Mack över till en kar-riär inom formgivning, där logotyper kom att bli hennes specialitet. Mot mitten av 1990-talet var det som att var och varannan vän och bekant till henne i ►

Christine Mack, här utanför hennes kvartersmuseum Guggenheim, var blyg som barn. ”Men sedan när jag flyttade till New York var det som om något hände.”

Till och med det rum i huset där Christine Mack barn fram till nyligen pluggat till sina prov är som ett galleri med konst från Julian Opie, Vanessa German och Devon DeJardin.

Framför det som ska bli Mack Art Foundations huvudkontor med ett galleri och ateljéer.

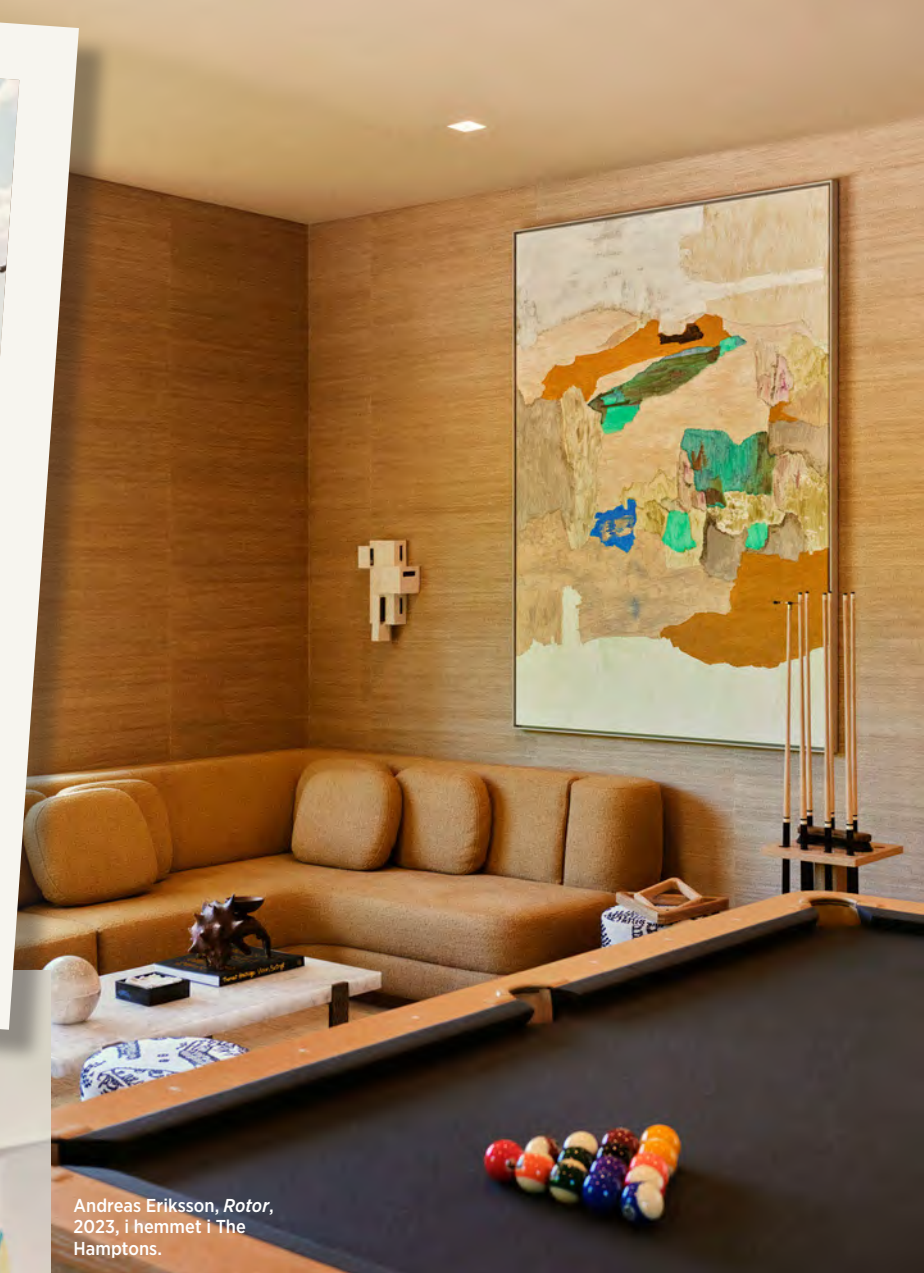
Christine Mack med artisten Jewel i familjens hus i The Hamptons.

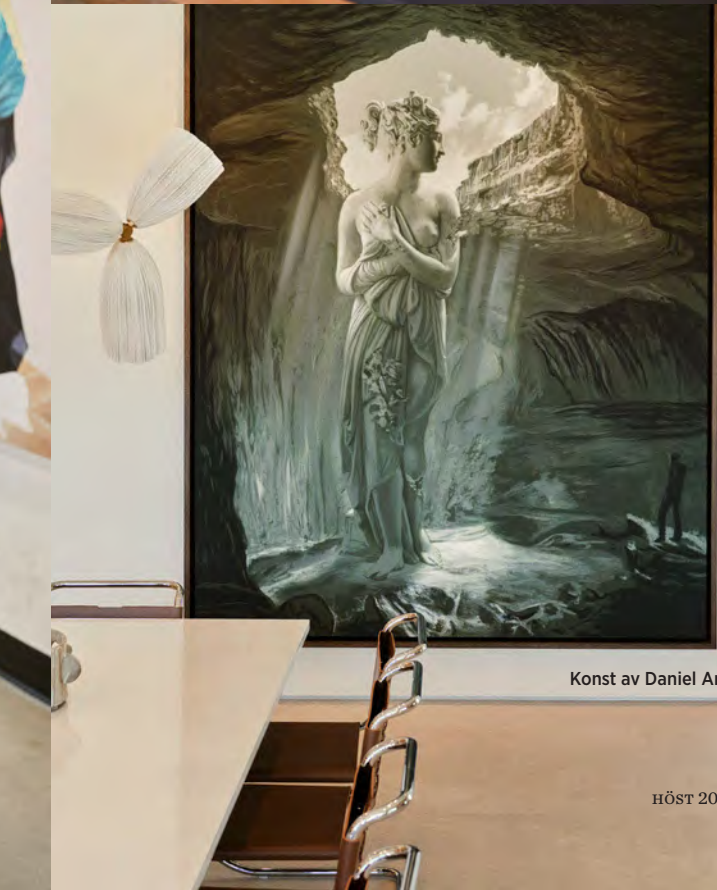
Framför konstnären Kenny Scharfs vägg på Child Mind Institute, ett centrum för unga som lider av psykisk ohälsa där Mack sitter med i styrelsen. Konstverken har donerats av konstnärerna för att barnen ska få en bättre upplevelse.

Konstnären Melissa Rios.

Andreas Eriksson, *Rotor*, 2023, i hemmet i The Hamptons.

Konst av Daniel Arsham.

Planering av Mack Art Foundations första utställning tillsammans med Josh Fayer vid Room 57 Gallery.

Kaws staty *Waiting* utanför huset där Mack Art Foundation har sina första ateljéer syftar till alla som färdas med den färja som går fram och tillbaka mellan Brooklyn och Manhattan.

staden sökte sig till henne för hjälp, efter att ha startat egna företag. En dag blev hon via en gemensam vän presenterad för sin blivande man Richard.

– Vi var helt motsatta, väldigt olika. Jag var svensk, han från New York. Jag var ute och festade medan han pluggade till advokat. Jag kom från en liten spillrad familj, han från en stabil stor familj, säger hon och fortsätter.

– Men jag visste samtidigt att när jag en dag skulle bilda familj, så ville jag gärna att det skulle vara som en del av en större familj. Så vi dejtade ganska länge, sedan gifte vi oss, och så fick vi vårt första barn.

Vid tiden hade hon fått ett flertal uppdrag inom mode, men nu på andra sidan kameran.

– Jag var ad, och jag älskade det. Jag fick välja modellerna till märkets plåttningar, jag fick välja fotograf, komma upp med koncept, och jobbade mot alla tidningar. Det kändes så rätt att vara på den sidan om allt.

Det var bara det att kontoret låg en bit från parets första hem, uptown New York.

– Jag pendlade hem för att amma. Det var skitjobbigt. Så då bestämde jag mig först för att jobba hemifrån, för att sedan när vi fick vårt andra barn gå över till att göra saker non-profit, åt folk som behövde hjälp. Jag kände då hur pressen på mig avtog. Min man jobbade ändå jättehårt, under långa dagar.

Snart tog hon sig än mer in i välgörenheten och filantropin.

Bland hennes uppdrag märktes snart en styrelseplats i drottning Silvias stiftelse World Childhood Foundation, där hon stannade i sju år. Andra åtaganden handlade om alltifrån barns psykiska hälsa till behandling av bröstcancer – och därtill alltfler konstrelaterade projekt. Insamlingar genom middagar eller evenemang blev alltmer regelbundet förekommande. Inte minst då familjen, i och med maken Richards allt växande business inom fastighetsmarknaden, hade mer kapital att donera.

– I den judiska kulturen som min man är en del av måste du ge bort

pengar, oavsett var du är på skalan, det kallas tzedakah. Har din kusin förlorat jobbet måste du fixa ett nytt. Kulturen är sådan att man hjälper. Och så skulle jag säga att den också är i New York i stort. Alla som har pengar vill att alla i ens omgivning ska få det bättre. Det är lite så här att om du verkligen älskar New York älskar du allt med New York.

Hon beskriver hur familjens större donationer till barnsjukhus och skolor kan delas upp på tre eller fem år. Medan mindre summor skänks direkt, inte sällan mot att man ändå får något tillbaka.

”I den judiska kulturen som min man är en del av måste du ge bort pengar, oavsett var du är på skalan.”

– Det kan vara alltifrån signerade hockeymålvaktshjälm till att man får en egen framtagen parfym, säger hon som menar att det inte sällan kommer inbjudningar till flera olika evenemang i veckan.

– Det kan vara glammiga black tie- och galatillställningar eller shopping-evenemang nere på stan av olika märken, där 10 procent av det man handlar för oavkortat går till välgörande ändamål. Men lika ofta är det oglammigt och sådana här liveauktioner, där det kan bli lite pinsamt när ingen budar, säger hon för att sedan själv dra fram fakta om filantropin i USA.

I och med att det sedan länge är avdragsgillt att donera, stort som smått, har det bidragit till amerikaners generositet – och kommit att bli

en integrerad del av den amerikanska samhällsmodellen.

– Vet du hur många välfärdsorganisationer det finns i New York? frågar hon.

Nej.

– Gissa!

– 10 000?

– 46 214 stycken. Så New York är själva centrat för filantropin i USA. Du ser ju inte en skola, ett sjukhus eller ens en bänk här som inte har en skylt där det står att den finansierats av någon familj eller stiftelse, säger hon och tar fram ett papper som hon har skrivit ut.

Därefter läser hon upp att det under 2023, enligt organisationen Giving USA, slogs insamlingsrekord i USA med 557,16 miljarder dollar. Varav lite drygt 25 miljarder dollar tillföll kultursektorn.

ISVERIGE FINNS INTE samma fria tyglar när det kommer till donationer som i USA. Som privatperson får du inte dra av mer än 25 procent på gåvor – och då på en totalsumma om max 12 000 kronor/år, och bara till 90-nummer. Alltså, 3 000 kronor per år. För vissa skattelättnader startar därför de flesta med kapital stiftelser för sina ändamål.

I Sverige är det också svårare att hitta en samlad bild över alla insamlade medel. Men oavsett var man tittar så visar siffrorna att vi har långt till USA.

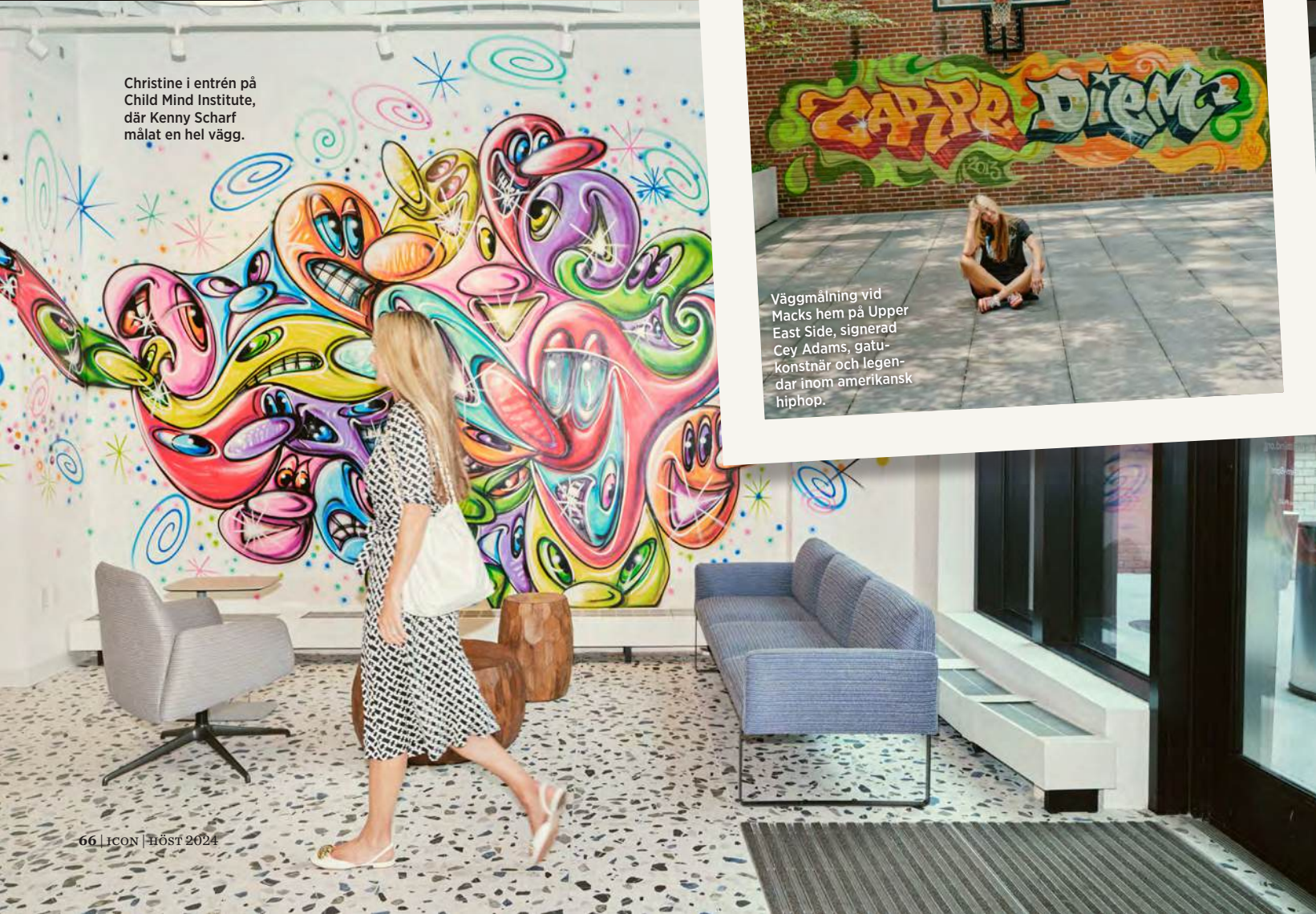
Föreningen Giva Sverige – som samlar Sveriges största och ledande insamlingsorganisationer, såsom Unicef Sverige, Cancerfonden, Rädda Barnen, Läkare Utan Gränser och Världsnaturfonden WWF – drog 2023 in 11,5 miljarder kronor.

Svensk insamlingskontroll, som ser till att reglerna för 90-konton efterlevs, redovisade insamlingssiffror för 2022 på 29,7 miljarder kronor.

Allt samtidigt som Statistiska Centralbyrån visar att det så kallade civila samhällets bidrag till BNP var 161 miljarder kronor, eller 3,3 procent av Sveriges totala ekonomi 2021. Med civila samhället menas i det här fallet den ►

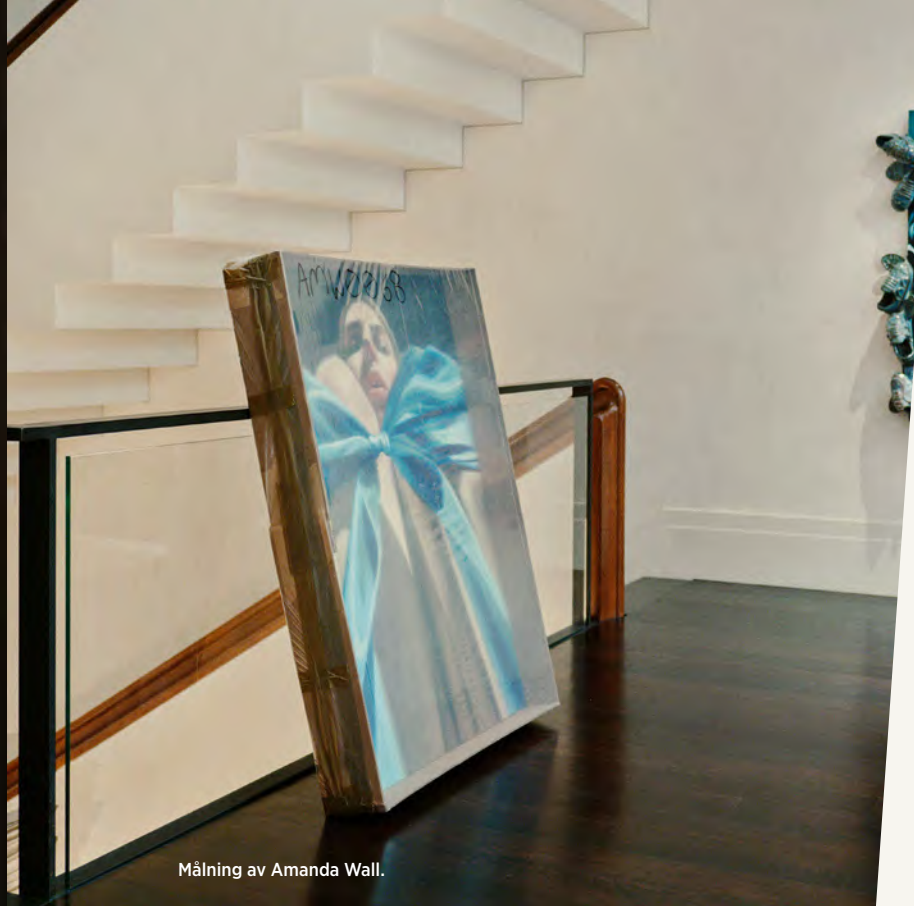
Christine Mack och
Melissa Rios.

Christine i entrén på
Child Mind Institute,
där Kenny Scharf
målade en hel vägg.

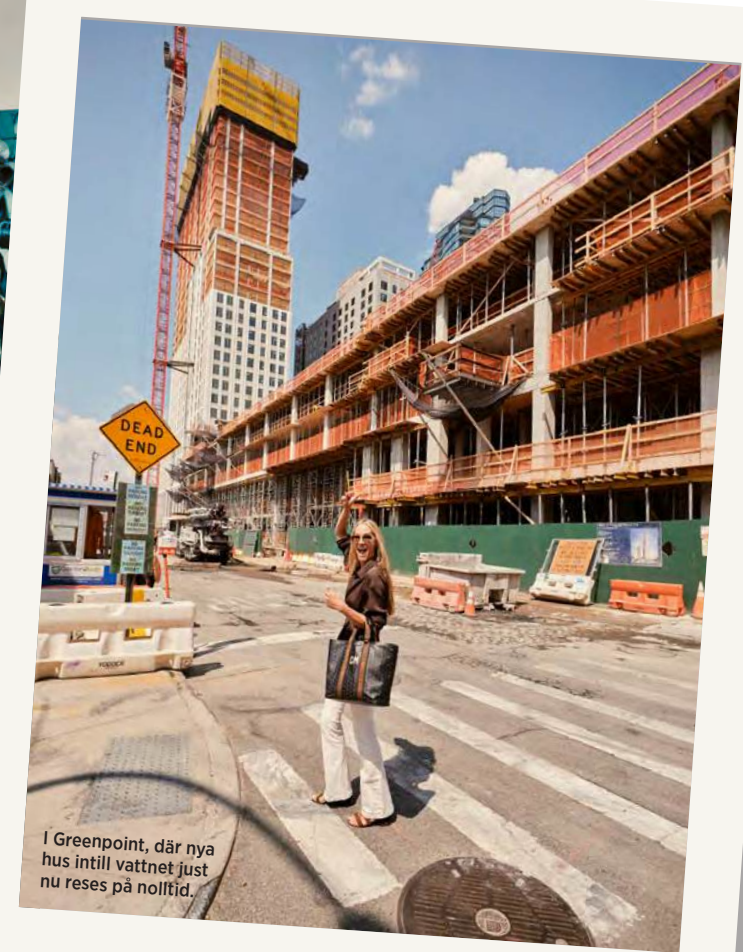
Väggmålning vid
Macks hem på Upper
East Side, signerad
Cey Adams, gatu-
konstnär och legen-
dar inom amerikansk
hiphop.

Målning av Amanda Wall.

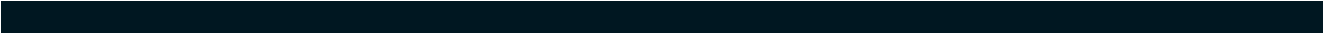
Hobbyrummet på Upper East Side.
Alla tre söner håller hög klass i
lacrosse, så hög att det kan bli
svenska landslaget framöver.

I Greenpoint, där nya
hus intill vattnet just
nu reses på nolltid.

Konstverk av Kaws.

arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor organiserar sig och agerar tillsammans i gemensamma intressen. Här ingår allt från nätverk och ideella föreningar till registrerade trossamfund.

Ändå ska det vara tydligt att filantropin är på frammarsch i Sverige. Detta trots att vi sedan andra världskriget och framväxten av folkhemmet gått åt rakt motsatt håll jämfört med USA och haft som tanke att samhället ska kunna klara sig självt med hjälp av den skatt vi betalar. Det menar Johanna Palmberg. Hon är docent i nationalekonomi och forskningsledare vid Entreprenörskapsforum, som sedan 2011 under namnet Filantropiskt forum stått värd för ett 50-tal seminarier och konferenser dit man samlat politiker, internationella forskare och filantroper.

– Vi kommer från en tanke här i Sverige om att välfärdsstaten skulle ta hand om alla, men samtidigt har vi också länge haft en lång tradition av filantropi, säger hon och pekar på Wallenbergstiftelserna, Cancerfonden och Ragnar Söderbergs stiftelse, instiftade 1917, 1951 respektive 1960.

Men det som har skett under framför allt de senaste tio åren och som lett till en alltmer positiv syn på filantropi har flera orsaker, menar hon, och nämner bland annat statens oförmåga att hantera allt större samhällsutmaningar, växande privata förmögenheter, och en mer rörlig skattebas.

– Samt inte minst att vi fått allt fler filantropiska förebilder, främst från USA, säger hon och pekar på Bill Gates och Warren Buffett och deras upprop The Giving Pledge, där multimiljardärer skriver under på att ge bort minst hälften av sin förmögenhet under sin livstid.

Inom filantropiforskningen görs dock en distinktion mellan de historiska filantroperna och de nyare, däribland initiativtagarna till The Giving Pledge, som kallas för ”filantropkapitalister”.

Det tidiga 1900-talets filantroper, som industrimagnaterna John D.

Rockefeller och Andrew Carnegie, skänkte ofta sina stora summor utifrån religiösa motiv, med en förhoppning att det skulle ge pluspoäng hos gud – men utan att bry sig om exakt vad som sedan gjordes med pengarna. Allt dessutom i en tid innan det fanns några skattelättnader i USA för donationer.

Men dagens framväxande skara av filantrokapitalister har ofta sitt ursprung i den västkustbaserade entreprenörskulturen, menar den svenska historikern och filantropiforskaren

”Vi kommer från en tanke här i Sverige om att välfärdsstaten skulle ta hand om alla.”

Lars Trägårdh, nyligen tillsatt av Tidöregeringen för att ta fram en svensk kulturkanon.

I en intervju med den kristna tidningen *Dagen* tidigare i år menade han att de nya filantrokapitalisterna inte har samma fokus på givandet i sig som de tidiga, utan vill styra hur pengarna används och vilka resultat de uppnår – och att dessa betraktar filantropin mer som en förlängning av sin egen affärsverksamhet, tydligt förbundet med en rad olika skattefördelar.

Detta gör att en del av pengarna filantrokapitalisterna spenderar i sina välgörenhets- och biståndsprojekt runt om i världen är pengar som annars skulle ha beskattats. På så vis undundras stora resurser från den demokratiska staten för att i stället läggas i händerna på de här privata aktörerna.

En ickedemokratisk aspekt, enligt Trägårdh, då man i förlängningen kan få ett fåtal väldigt rika individer som fattar allt fler beslut som egentligen angår oss alla.

Å andra sidan, vände han, kan filantropin samtidigt fördjupa demokratin i det som han kallar ”resurspluralism”, när pengar kommer från olika håll, som när Finlands regering under en period motfinansierade varje donerad euro till vetenskapliga ändamål med tre euro.

– Därför är det viktigt att det finns en bredd hos filantroperna med intresse för olika frågor och tillvägagångssätt, menar Johanna Palmberg.

Så hur ser det ut på det kulturella området? Lars Strannegård, rektor vid Handelshögskolan i Stockholm, vittnade tidigare i år till Sveriges Radio om att han sett ett ”trendbrott för donationer till kulturen”. Men då är det ändå från låga nivåer eftersom privata donationer fortfarande bara utgör någon enstaka procent av kulturens finansiering i Sverige. Här finns inga stora kulturella fonder eller stiftelser som i exempelvis Danmark med Carlsbergfonden, Ap Møller och Novo Nordisk.

Men läget hade kunnat vara annorlunda. I Strannegårds sommarprat i år tog han upp Wallenbergstiftelserna, en av Europas största privata forskningsfinansiärer, som delar ut närmare 3 miljarder kronor varje år, främst till naturvetenskaplig forskning. Men under sina första år mellan 1917 och 1928 delade stiftelsen också ut pengar till kulturen, fram tills att staten ändrade avdragsreglerna för kulturell verksamhet.

”Det är intressant att fantisera”, menade Strannegård, ”om vilken sorts kultur- och vetenskapsnation Sverige blivit om Wallenbergstiftelserna fortsatt dela ut hälften av sina årliga anslag till kulturen. Wallenbergstiftelsen hade då varit en kulturaktör av rang, nästan lika stor som hela det statliga kulturrådet, alltså Sveriges största kulturfinansiär.”

”Dessutom”, slog han fast, ”hade andra stiftelser säkert också inspirerats.” ►

Christine Mack vill att hennes konst ska synas, och lånar gärna ut den så fort tillfälle ges: ”Konst ska ses av så många möjligt, inte förvaras i väntan på att värdet ska stiga.”

MACK ART FOUNDATION

Startades av Christine Mack i januari 2023. Först och främst som ett residensprogram i Brooklyns Greenpointområde för att ge unga talangfulla konstnärer som inte bor i New York en möjlighet att få verka och sedermera visa upp sina verk i staden. Efter att ha öppnat upp två ateljéer ska stiftelsen strax utvidgas med ett eget center ett par kvarter bort, med ett eget galleri i industriområdet mellan Greenpoint och Williamsburg och med ett antal ytterligare ateljéer i detaljplanen. I stiftelsens råd sitter Brooklynkonstnärerna Rashid Johnson och Kaws, kuratorn Liz Munsell, konstkännaren Natasha Schlesinger, och Moderna Museets utvecklingschef Katarina Swanström.

Vid sidan av Mack Art Foundation är Christine Mack bland annat också:

- Styrelsemedlem i The American Friends of Moderna Museet.
- Medgrundare av Nordic Art and Culture Initiative at the Buffalo AKG Art Museum.
- Medgrundare av Space2Curate, ett ambulerande galleri med utställningar på publika platser utanför traditionella konsthallar.
- Medgrundare av Art of City Harvest, en organisation som samlar in livsmedel som annars skulle slängas till alla New York-bor som har svårt att sätta mat på bordet.
- Medlem av The Chairman's Circle at the Studio Museum in Harlem.
- Medordförande av The Collections Council Committee at the Guggenheim Museum.
- Styrelsemedlem av Child Mind Institute.

FAMILJEN MACKS town-house på Upper East Side är beläget precis intill Central Park och den del av Fifth Avenue som går under namnet *The Museum Mile*, med bland annat Jewish Museum och Guggenheim.

Huset, en sammanslagning av tre byggnader, är också i sig självt nästintill som ett enda stort galleri.

I gymmet på den femte och näst översta våningen, hänger ett antal signerade Keith Haring-verk, och utanför detsamma två staplade Brilloboxar av Andy Warhol. Som ett minne över det New York som Christine Mack kom till i mitten av 1980-talet.

Sedan, i rum efter rum, våning för våning nedåt, följer det ena mer imponerande konstverket och skulpturen efter den andra, till entréplanet jättelika målning av Rashid Johnson, Brooklynkonstnären som häromåret hade en utställning på Moderna Museet i Stockholm och som också sitter i Mack Art Foundations styrelse.

Allt är ett resultat av nästan exakt 15 års konstsamlande, som tog fart 2015.

Då var Christine Mack och familjen på semester i Palm Beach, Florida, när hon bestämde sig för att ta sig till Miamis Art Basel.

– Jag blev bara så här: ”Wow!”. Jag hade ingen aning om att det var så jätke coolt och att det var så många gallerier och konstverk på plats. Jag blev som ett barn i en godisaffär. Direkt efteråt började jag köpa på mig mer konst. Jag visste först inte vad jag gjorde, utan jag köpte bara allt jag gillade – och sedan blev jag lite som ... som ...

... besatt?

– Ja!

Under pandemin, när hela familjen flyttade ut till huset i The Hamptons, visste Christine Mack inte vad hon skulle ta sig till, hon som till vardags är ”jättesocial och springer runt och inte kan sitta still”.

– Men då tänkte jag utifrån det här ”If life gives you lemons, make lemonade” och gick in för att lära mig allt om konstvärlden.

Via auktionsbyråerna Christie’s och Sotheby’s utbildningsprogram tog hon en rad certifikat. De hette saker som Art as a Global Business: The Value of Art, Curating: From Idea to Exhibition, Running a Contemporary Gallery – och hon tog åtta certifikat i de här kondenserade kurserna.

Direkt efter pandemin startade hon tillsammans med kollegan Natasha Schlesinger den kurerande plattformen Space2Curate, och satte ihop en utställning på medlemsklubben Core Club, några gator ned på Fifth Avenue. Upplevelsen gav mersmak. Det blev en till och sedan ytterligare två.

Samtidigt gjorde hon sig ett namn på de lokala gallerierna, där hon alltmer accepterades som samlare.

Vägg efter vägg i huset fylldes med konst – och det snabbt – men inte utan att hon numera gjorde sin research och först tittade vad konstnärens verk sålts för på alla världens auktioner.

Att få gå före i kön till att få köpa konstverken på gallerierna i New York handlar om att skapa lojalitet, att du är att lita på, menar Christine Mack.

– Om man tar den här Rashid Johnson-tavlan som exempel, säger hon och pekar mot den kanske fyra gånger tre meter stora abstrakta verket.

– Den där kan man inte få köpa hur som helst, det är ett museum piece. Men jag har lärt mig spelet. Många är ju oroliga nu när priserna på auktionsmarknaden bara ökar och att man köper för att sälja vidare, men det går inte ens längre, för allt är reglerat av kontrakt där man skriver under att man bara får sälja tavlan tillbaka till galleriet.

UNDER TIDEN SOM Christine Mack flängde alltmer mellan Manhattans gallerister och världens större konstmässor, insåg hon hur värdet på konsten hon samlat på sig stigit i värde.

Men hennes milt sagt inte lika konstintresserade man Richard var skeptisk. Ofta när hon påtalade hur bra

Christine Macks tre söner klagar ibland på att hon är snällare och bryr sig mer om konstnärerna som hon tar hand om i sina residensprogram än de egna barnen.

investeringar det var att köpa konst brukade han alltid svara: ”Men hur vet du att du tjänat pengar när du aldrig säljer?”

Han sa: ”Sälj en tavla! Bevisa att de är värda något!”

Det var bara det att hon inte kunde sälja något, utan att bryta mot galleriernas regler. Tills hon insåg att hon faktiskt hade ett verk som hon hade köpt på andrahandsmarknaden. En så kallad Infinitytavla av den japanska konstnären Yayoi Kusama. Efter att ha ringt runt för att förhöra sig om var hon skulle kunna få som mest för den, hamnade tavlan i Hongkong.

– Vi hade köpt den för 650 000 dollar. Kusama är dyr, och en av de viktigaste konstnärerna att ha i sin samling. Men jag sålde den nu för 3,2 miljoner dollar. Så då sa jag till Richard: ”Du får tillbaka pengarna som vi köpte den för, men jag ska ha resten. För då kan jag verkligen sätta i gång med mitt.”

För Kusamapengarna uppger

Christine Mack att hon köpt många nya verk, i och med att hon först och främst köper av stjärnskott på väg upp. Men det är också de här pengarna som varit själva grundplåten för stiftelsen, och för att kunna betala hyran för residenskonstnärerna.

Undan för undan skjuter hon nu över sin privata konstsamling till Mack Art Foundation.

Vid sidan om donationer och stipendier finns en tanke om att de verk som stiger i värde med tiden ska kunna säljas tillbaka till gallerierna till ett kontrollerat pris, för att på så vis bekosta flera residensplatser åt nya konstnärer.

– Jag har precis börjat, men jag har hundra idéer på hur man framöver ska kunna stötta de här unga konstnärna. Tänk om du har pengar och är konstintresserad och kan sponsra en konstnär som du får följa under ett tag, ni kan ses och dricka kaffe, du kanske får ett mindre verk, en skiss eller bara en

handdrejad mugg med ett konstverk på.

Detta, menar hon, skulle du kunna göra oavsett om du är privatperson eller har en stiftelse, för att sedan skicka in som hundraprocentigt avdrag till skattemyndigheten.

– Varför skulle det inte kunna funka likadant i Sverige?

Sedan går hon över till de stundande konstmässorna, som duggar tätt.

– Nu är det Armory i New York, sedan är det Art Basel Miami som följs av Frieze i Los Angeles som är skitkul.

Hon skrattar till.

– Och jag som hade lovat min man att ta det lite lugnare. ☺

MARCUS LUNDBLAD-JOONS | *är journalist. Hans största konstupplevelse var när Björks audiovisuella Cornucopiaturné intog Globen 2019.*

CHRISTIAN HÖGSTEDT | *är fotograf. Han inspireras av Christine Macks sätt att se allt som en möjlighet bara man ger 200 procent och har kul på färden.*